

Middelingslot

VOOR EN DOOR ALLE WERKERS VAN K.Z.M. EN G.M.E. - BUDEL

DE WETENSCHAPPEN EN ONS BEDRIJF

Nieuwe Lezingen-reeks.

Het is algemeen bekend, dat alle wetenschappen, maar vooral de technische, enorme vooruitgang boeken. We ervaren dat vooral als we op de radio of televisie meemaken hoe een mens met geweldige snelheden het wereldruim ingeslingerd wordt, vele malen met die ontzaglijke snelheden op duizelingwekkende hoogte rond de aarde draait om op een commando van de aarde af feilloos, op de vooraf vastgestelde plaats neer te komen. Op commando werkt de parachute, op commando werken raketten, op commando worden alle mogelijke waarnemingen gedaan en doorgegeven; speciale motoren met nieuwe brandstof worden ontworpen en gefabriceerd; geweldig ingewikkelde berekeningen moeten worden gemaakt, die ook nog juist blijken te zijn.

Kortom: het lijkt of de techniek wonderen kan doen; wat onmogelijk leek maakt de techniek wel mogelijk. Zo is dat met de techniek, zo is dat ook met de scheikunde, met de electrotechniek, met de economie, met de wijsbegeerte en psychologie, met de electronica, met het onderzoek van de aarde, met de geneeskunde..... en ga maar door.

Het is duidelijk dat niet één man meer al deze wetenschappen kan beheersen. Ja, binnen elke wetenschap ontstaan weer specialismen die vaak zover uit elkaar lopen dat ze zelfs voor een vakgeleerde niet meer bij te benen zijn.

Ook in ons bedrijf worden heel wat wetenschappen en specialismen toegepast. En het leek ons een nuttig en interessant idee van een van de leden van de Commissie "Opleidingen", om eens een stel specialisten aan het woord te laten, die ons iets vertellen van hun wetenschap, van hun specialisme. Dit dan populair zodat iedereen er iets aan kan hebben en ook afgestemd op ons bedrijf zodat het gemakkelijker te volgen moet zijn.

Ons bedrijf lijkt een ruig en ruw bedrijf, waar het oppervlakkig gezien - allemaal niet zo moeilijk en ingewikkeld is. Als je er wat meer in verdiept, blijkt al gauw, dat het niet zo eenvoudig is. Toen wij ons nader gingen bera-

den op de vraag, welke wetenschappen er zoal in ons bedrijf worden toegepast, was het aantal zo groot, dat we onze keus moesten doen. Dit jaar zullen we ons beperken tot enkele meer technische vakken. Het jaar daarop hopen we (als de belangstelling er is), weer andere specialisten aan het woord te laten. Zodoende ontstaat er een serie voordrachten, die niet alleen interessant zijn, maar die ook onze algemene ontwikkeling kunnen verrijken.

Het is voor een specialist moeilijk om zij vak aan leken duidelijk te maken. Hij heeft zijn eigen begrippen en termen, die voor leken volkomen onverststaanbaar zijn. Maar alle sprekers hebben de opdracht aanvaard, om zo populair en duidelijk mogelijk te zijn. Zij zullen, waar dat kan, zoveel mogelijk laten zien met proeven, modellen, films, tekeningen enz.

Het is de bedoeling, dat iedereen met alleen maar lagere school er het nodige van kan opsteken.

De voordrachten zijn dan ook voor iedereen bestemd van hoog tot laag.

We hopen en verwachten veel belangstelling omdat het direct of indirect ons werk betreft.

Binnenkort ontvangt u in uw loonzakje een strookje, dat u kunt inleveren aan loket 5 afd. Personeelszaken.

In verband met de organisatie is het gewenst te weten hoe groot de deelname zal zijn.

En dan nu het programma:

Dinsdag 13 november:

Ir. van Liempt.
Wetenschap: mechanica.

Dinsdag 11 december:

Ir. Hoyer.
Wetenschap: physica.
Onderwerp: thermo dynamica.

Dinsdag 15 januari:

Hr. v.d. Heuvel.
Wetenschap: physica.
Onderwerp: electriciteit.

Dinsdag 19 februari:

Hr. Helmonds.
Wetenschap: physica.
onderwerp: electronica.

In maart komt de chemie (scheikunde) en in april geologie (erts- en metalen) aan de beurt.

IN MEMORIAM

Ir Victor Micolajczak

Op 28 september overleed te Brussel onverwacht de heer Victor MIKOLAJCZAK, in leven Commissaris van onze maatschappij.

De laatste werkdag van zijn actief leven bracht hij door te Budel, waar hij nog op 21 september deel nam aan een vergadering van de Technische Commissie om zich na afloop daarvan nog bezig te houden met het onderzoek van de ernstige problemen waarmede de zinkindustrie in het algemeen op het ogenblik te kampen heeft.

Het toeval wil, dat de heer MIKOLAJCZAK zijn carrière juist beëindigde in ons bedrijf, waar hij ook in 1908 begon.

In dat jaar slaagde hij, na schitterende studies en nauwelijks 21 jaar oud aan de Leuvense Universiteit voor ingenieur. Zijn grote kwaliteiten werden opgemerkt door de heer François SEPULCHRE, destijds lid van onze Raad van Bestuur. Al spoedig werd deze laatste door deze jonge ingenieur naar de vergaderingen van het "Zinkhütte-Verband" vergezeld. Deze werden regelmatig te Berlijn gehouden en werden door onze maatschappij, als lid van de groep Midden-Europa gevolgd.

Tot in 1919 en in het bijzonder gedurende de eerste wereldoorlog te Londen werkte hij aan de zijde van de heer SEPULCHRE, die intussen zijn schoonvader was geworden, actief in het belang van onze maatschappij.

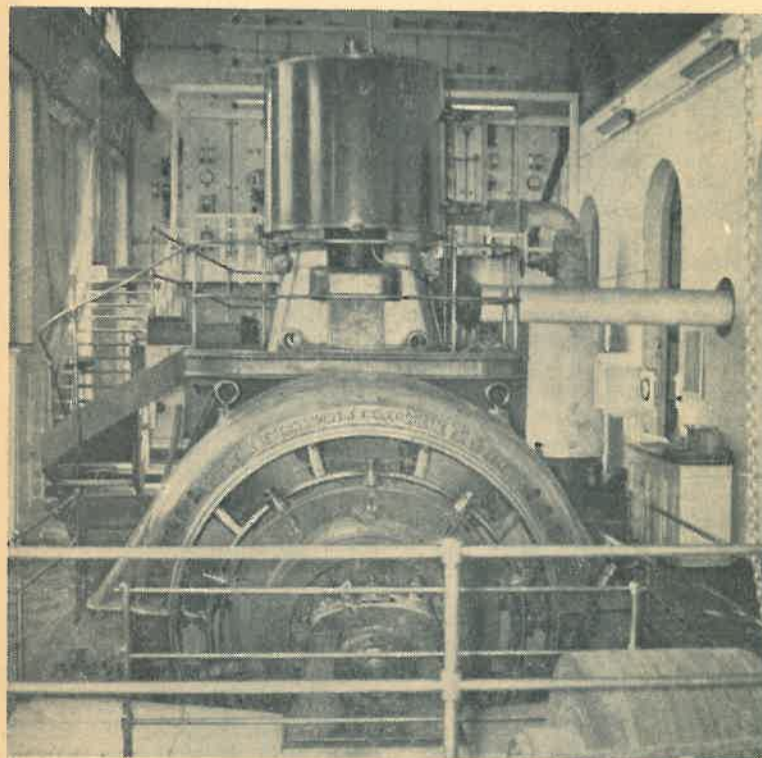
Kort daarop, na zijn terugkeer in België maakte hij studie van de Belgische zinkindustrie welke hij mede hielp reorganiseren. Hij bezette weldra een zeer belangrijke plaats in de groep van de „Société Générale de Belgique” terwijl hij de leiding nam van de "Société Générale des Minerais".

Na een uiterst werkzaam leven laat hij de herinnering na aan een actief wijs en rechtschapen man.

Door zijn uitgebreide kennis, zijn brede kijk op internationale transacties en zijn gedegen oordeel verwierf hij weldra een wereldfaam in de sektor non-ferrometalen en werd hij beschouwd als een bij uitstek deskundige.

Onze maatschappij mag zich gelukkig achten en er trots op zijn enige jaren met hem te hebben mogen samenwerken en vooreel te hebben mogen trekken uit zijn rijke ervaring en zijn adviezen, welke hij steeds onbevooroordeeld, met helder zakelijk inzicht, onbaatzuchtig, bovendien vriendelijk en welwillend gaf. Hij was inderdaad een goed mens, die vertrouwen en sympathie inboezemde omdat hij, door de cijfers heen, onmiddellijk de menselijke beweegredenen en het morele aspect van de gestelde problemen onderscheidde.

Nadat hij op gevorderde leeftijd zijn dagelijkse werkzaamheden had neergelegd deden nog talrijke relaties beroep op zijn onpartijdig oordeel wanneer zij voor belangrijke beslissingen stonden. Zij ondervonden bij de heer MIKOLAJCZAK steeds een zeer diepe zin voor vriendschap.

Souvenir aan de verticale stoommachine in de centrale, daterend uit het begin van deze eeuw, welke onlangs plaats moest maken voor moderner apparatuur.

Voor de vele en hartelijke bewijzen van deelneming bij het overlijden en de begrafenis van

Mevrouw Elisabeth Delhaise-Rutten

betuigen wij U onze welgemeende dank.

Familie Delhaise-Smets

Hamont, oktober 1962.

Uitreiking diploma's Bedrijfsschool

Op woensdag 5 september werden door de heer Delhaise met enige plechtigheid de einddiploma's uitgereikt aan de negen geslaagden van onze Bedrijfsschool.

Het zijn: H. Lamerikx, J. Dielis, P. Looymans, H. Demelinne, en H. Timmermans van de onderhoudsbankwerkers, J. Geven, J. Vermeulen, H. Soors en H. Brankaart voor het V.E.V.-diploma (electro-Techniek.)

Mede aanwezig waren dhr. Scholly inspecteur van "Bemetal", dhr. van Schendel, ir. Hoyer en Rooymans van de Commissie Opleidingen en de leraren.

Dhr. Delhaise feliciteerde de geslaagden en wees er op, dat, te

genwoordig vooral kennis van belang is om succes te hebben. Dhr. Scholly ried de leerlingen aan het bedrijf, waar men zijn gedegen opleiding heeft gekregen, trouw te blijven, zijnde geen verplichting maar een morele plicht. Tenslotte werd door de dhr. Delhaise een reisje in het vooruitzicht gesteld als extra beloning voor de mooie prestatie.

Hierboven het moment, waarop de directeur liefst drie diploma's uitreikte aan H. Timmermans, die het klaarspeelde zowel het diploma konstruktie-bankwerker, onderhoudsbankwerker als het "uitgebreid" diploma te bemachtigen.

DE AANHOUDER WINT

Van de directie kregen wij een uitnodiging om eens op excursie te gaan in het bedrijf, waar wij al zo vele jaren werken. Daar we nooit verder komen dan "Het groot kantoor", zoals de meeste mensen dat noemen, namen wij deze uitnodiging gaarne aan, zodat wij dan ook allen onze vrije zaterdag opofferden om eens te gaan zien hoe zo'n groot bedrijf nu eigenlijk draait.

Bij aankomst om kwart over acht kregen wij eerst een kopje koffie aangeboden in de kantine van ons alom bekende Netje en kregen we een korte uitleg van de heer Rooymans, over retorten en condensers etc.

Na een half uurtje togen we welgemoed naar de afdeling Zinkovens, waar we nu al een klein beetje begrip van hadden gekregen.

We stonden allen verbaasd over de geweldige warmte die deze ovens uitstralen, maar vooral over de handigheid waarmee de mensen hun werk deden, zoals kapotte retorten uithalen en vervangen condensers schrapen enz. Het dichtgooien van de condensers met klei ging de naplakkers bijzonder vlot af.

Na de afdeling Zinkovens gingen we naar de Retortenfabriek, waar we eens rond gingen neuzen hoe zo'n retort nu eigenlijk gemaakt en gedroogd wordt. Wat een prestatie om van zo'n ronde brok klei zo'n slank ding te maken.

Daarna togen we naar de Schoonste afdeling van de fabriek; de centrale. Maar je snapt natuurlijk wel dat de meeste vrouwen geen technische knobbel hebben zoals de meeste mannen, zodat

we met al die knopjes en lichtjes geen raad wisten, dus gingen we snel door naar de Pletterij, waar we de carousel bezichtigden, waar de Lingots gegoten worden. Verbaasd stonden we naar de kanteloven- of hoe heet zo'n ding in vaktermen - te kijken waar alles automatisch gaat. Het walsen en het knippen van de Zinkplaten had ook de belangstelling van de bezoekers. Daarna verlieten we de Pletterij en gingen we door de naroostring via het gangetje langs de superfosfaat, waarna we de excursie besloten onder dankzegging aan onze leider de heer Rooymans.

Hartelijk dank aan allen die deze excursie voor ons mogelijk maakten. Het was voor ons allen een zeer interessante morgen.

DHR. GABRIEL LEPLAT NAAR ROTHEM

Dezer dagen heeft de heer Gabriel Leplat, hoofdopzichter Hal III ons bedrijf verlaten om in de Zinkfabriek te Rothem de leiding van de Oven-afdeling op zich te nemen. Hij volgt als zodanig zijn oudere broer op, die intussen gepensioneerd werd.

Waar deze benoeming een promotie betekent wordt zijn vertrek, ondanks het feit dat hij bijna 40 jaar in ons bedrijf werkzaam was, begrijpelijk. Temeer, daar deze mutatie tot stand kwam in volledig overleg tussen beide maatschappijen en de heer Leplat.

We wensen hem veel succes in zijn nieuwe werkkring.

Uit de Personeelskartotheek.

IN DIENST

29.7.62 Vandewaele de Bochoit, Hamontweg 19 gehuwd 5734 afd. zinkovens.

6-8.62 van Geldrop J. Budel, St. Eloystraat ongehuwd 5741 afd. Pletterij.

13.8.62 Elias L. Budel, Hoofdstraat 75 ongehuwd 5377 e.t.d.

14.8.62 Bernaerts de Graaf Hamont Stad 16 gehuwd 5745 alg. dienst.

27.8.62 Sannen Budel, Nieuwstr. 66 ongehuwd 5746 bedrijfsschool.

27.8.62 e.khofs Th. 5747 Budel Markt, 27a ongehuwd, Bedrijfs-school.

27.8.62 Zentjens Budel, Stationsweg 19 ongehuwd 5748 bedrijfsschool.

27.8.62 van Mierlo L. Budel, Bosdijk dwarsstraat 12 ongehuwd 5749 bedrijfsschool.

27.8.62 Brouns J. Budel, Havenweg 3 ongehuwd 5751 bedrijfs-school.

27.8.62 van Seggelen A. Budel, Klein Schoot ongehuwd 5752 bedrijfsschool

27.8.62 van Gils W. Budel, Groot Schoterweg ongehuwd 5753 bedrijfsschool.

27.8.62 Timmermans V. Weert, Laarderweg 65 ongehuwd 5754 bedrijfs-school.

27.8.62 Orosa Carbajosa Budel, Hoofdstraat 80 gehuwd 5743 werkplaats.

27.8.62 Perez Lozano Budel, Hoofdstraat 80 gehuwd 5757 werkplaats.

27.8.62 Orosa Carbajosa Budel, gehuwd 5758 werkplaats

3-9.62 Verstappen M. Budel, Stationsweg ongehuwd 4151 planbureau.

3-9.62 Bex L. Hamont, Dijkstraat 11 gehuwd 3453 zinkovens.

8-9.62 Helsloot J. Budel, Irenestr. 13 gehuwd 5418 zinkovens.

10-9.62 van Eersel H. Budel, Koninginneweg 8 gehuwd 5755 naroostring.

11-9.62 van Asten M. Achel, Venstraat 9 gehuwd 327 zinkovens.

11-9.62 Hoeben H. Budel, Marijkeplein 9 ongehuwd 5259 kantine.

10-9.62 van Kuitens Budel, Hoofdstraat 80 ongehuwd empl. planbureau.

18-9.62 Tristano V. Budel, Hoofdstraat 80 ongehuwd 5575 pletterij.

18-9.62 Tillemans A. Weert, Kruisstraat 28 ongehuwd 4252 lab.

18-9.62 Heymans Bocholt, Leemkuilenstraat 10 gehuwd 5760 centrale gieterij.

21-9.62 Vergouwen Chr. Budel, ab. Maurits III gehuwd 1649 schippers

24-9.62 Zentjens P. Bocholt, Luisenstraat 1 ongehuwd 5761 k.t.o.

24-9.62 Hollanders Hamont, Loozenweg gehuwd 5762 mengering.

23-9.62 van Beuningen Valkenswaard, Peperstaat 22 gehuwd 5763 zinkovens.

25-9.62 Geelen J. Weert, Mastenbroekweg ongehuwd 5764 bedrijfs-school.

15-10.62 Schmidt W. Budel, Marijkeplein 1 ongehuwd 3860 zinkovens

15-10.62 Stevens C. Hamont, Erkstraat 17 gehuwd 5766 pletterij.

15-10.62 Frencken W. Weert, Kruisstraat ongehuwd 4353 laboratorium.

25-9.62 Geelen J. Weert, Mastenbroekweg ongehuwd 5764 bedrijfs-school.

15-10.62 Schmidt W. Budel, Marijkeplein 1 ongehuwd 3860 zinkovens

Dhr. Meurkens empl. een dochter op 12.8.62

Dhr. Janssen 3231 een zoon op 21-8.62

Dhr. Vos 2442 een zoon op 24.8.62

Dhr. Loosveld empl. een zoon op 21-8.62

Dhr. Timmermans 3305 een dochter op 19.8.62

Dhr. Schaeken 2627 een zoon op 31-8.62

Dhr. Aarts empl. een zoon op 28.8.62

Dhr. Meeuwissen empl. een zoon op 30-8.62

Dhr. Kunst 5283 een dochter op 7.9.62

Dhr. van Rossum empl. een zoon op 15-9.62

Dhr. Hoyer empl. een dochter op 25.9.62

Dhr. Knevels empl. een dochter op 24-9.62

Dhr. van Deursen 5010 een zoon op 30.9.62

Dhr. Winters 5572 een zoon op 1-10.62

Dhr. Scheffers 3366 een dochter op 2.10.62

Dhr. Bartelds empl. een zoon op 7-10.62

Dhr. Rutten 5291 een zoon op 12.10.62

Dhr. Gommers 2200 een dochter op 5.10.62

Dhr. Vetturani 5476 een dochter op 15-10.62

Dhr. Moonen 3635 een dochter op 15.10.62

Dhr. Mackus 2226 een zoon op 16.10.62

3843 Bremmers van werkplaats naar planbureau

3180 Soors van wasserij naar retorten

2306 Meurkens van wasserij naar retorten

146 van Leeuwen van Wasserij naar alg. onk.

5652 Swennen van wasserij naar alg. dienst

1615 van zoon van kamerz.f naar alg. onk.

5427 van Tuel van centr. giet. naar superfosfaat

5255 van Tuel van centr. giet. naar zinkovens.

5222 Looymans van bedrijfsschool naar werkplaats

5223 Lamerikx van bedrijfsschool naar werkplaats

5224 Demelinne van bedrijfsschool naar werkplaats

5226 Dielis van bedrijfsschool naar werkplaats

4506 Timmermans van bedrijfs-school naar werkplaats

3353 Broers van meettechnische dienst naar werkplaats

3548 Leclercq van meettechnische dienst naar werkplaats

5424 Lelli van superfosfaat naar algemene research

5426 D'Alessandro van superfosfaat naar algemene research

5427 Fontadini van K.O.T. naar zinkovens.

5580 Petruzello van superfosfaat naar algemene research

Huwelijk

op 31.8.62 van Dijk P. 4237 met mej. Baayens M.

op 7.9.62 Willems empl. met mej. Cox H.

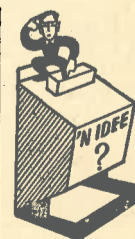
op 12.9.62 Diez Rabinal 5551 met mej. Fernandez Alcaide C.

op 14-9.62 Klären P. empl. met mej. v.d. Vliet E.

Geboren in het gezin van:

Dhr. van Leeuwen 4243 een dochter op 5.8.62

Dhr. Beeren 5026 een zoon op 8-8.62

'n Idee?

In de bus ermee!

Ledenvergadering.

Op de ledenvergadering van woensdag 12 september konden 2 nieuwe leden verwelkomd worden n.l. de heren ir. Ch. Dor en Klären.

De voorzitter, ir. Frings deelde mede, dat de voorgenomen tocht naar de Delta-werken wegens te geringe deelname niet kon doorgaan. Voorts werd goedgevonden de jaarlijkse grote bridge-drive niet te continueren.

Het volgende winterprogramma werd voorgesteld:

26 sept.: Onderlinge Bridge-drive.
6 okt.: Herfstbal.

21 okt.: Excursie naar de Kolen mijn te Waterschei.

november: voordracht mevr. Schillings of lezing dhr. Siteur.

januari: tableaux vivants uit Neerpelt.

27 jan.: carnaval-bal.

13 maart: jaarvergadering.

april: voordracht mevr. Schilling of lezing dhr. Siteur.

LEZING

Na de vergadering hield ir. Christiaan Dor een "praatje met een plaatje over zijn reizen in Marokko en door de Verenigde Staten. Op ongedwongen wijze heeft dhr. Dor ons veel interessants verteld

en hebben wij kunnen genieten van een ferme serie mooie dia's.

BRIDGE-DRIVE

Op 26 september vond in de boven foyer van het Ontspanningsgebouw de jaarlijkse traditionele "onderlinge" bridge-drive plaats met als inzet de Lucien-Dor-beker.

Het bridge-paar Walthoff-Teyssen dat verleden jaar won, kwam ook ditmaal als winnaar uit de strijd. No. 2 werden de heren Ch. Dor Meyers en derde werd Keepers Klären.

De technische leiding was als steeds in de vertrouwde handen van dhr. van Vlierden. Van deze plaats ons lid van Vlierden hartelijk dank!

HERFSTBAL

Het voor 6 oktober geplande herfstbal werd uitgesteld tot vrijdag 19 oktober i.v.m. de missie. Het orkest Tonny Gramser zorgde weer voor uitstekende muziek en de grote opkomst van de Amicitianen voor véél gezelligheid.

EXCURSIE WATERSCHEI

Voor verslag van de bijzonder interessante excursie naar de Mijn te Waterschei op 21 oktober zie elders in dit nummer.

Amicitianen werden Carbonauten

Excursie naar de mijn „Henri Dumont“

Nu veel kolenmijnen n het buitenland sluiten, eigen mijnbedrijven alléén voor uitverkorenen te bezichtigen zijn, de kostbare schacht van de "Beatrix" reeds bevroren is, vond de promotor van deze excursie, de heer Delhaise, "het gat" in Waterschei en verlieten wij op 21 oktober de zonnige zondag om in de duisternis opgestapelde zonne-energie bewaard in steenkool, te bezichtigen. En dat in een tijd dat de astronauten met Telstars en Rangers de hemelruimten aftasten naar nieuwe levensmogelijkheden voor de mens.

Toen de morgenmist in haastige slierten wegvlochtte voor de zonnestralen stonden we in de hoofdbureaux van de grote mijn in Waterschei. De grootse trappenhallen, de rustige koele gangen lieten niets spreken van een bedrijf met dynamische vaart.

Voorgelicht en geholpen door onze excursieleiders (de dames gewerd damesbediening) stonden we dra in mijnwerkerspak, blauwe broek en dito kiel, boezeroen, halsdoek en sokken. Bij de grote voorraad werkschoenen werd gezegd: "Wie de schoen past trekke hem aan!" De helm en de mijnlamp completeerden de kleding en alzo werd de kennis-making gedaan in een theorie-lokaal.

Vóór de klas stond de Directeur "Studien ondergrond" de Heer Dehem tussen hem en ons enige tafeltjes met daarop vondsten (bladafdrukken in steenkool en pyriet) van prachtige gestalte en kleur.

Aan de wand een situatie-tekening van het mijnbezit, 5000 HA, en een dwarsdoorsnede van de mijn. Bovendien een grote schildering, door een plaatselijk schilder natuurgetrouw weergegeven; tropisch bos zoals dat in vroeger tijden en in 'n vochtige periode moet hebben gegroeid met z'n Lepidodendronbomen, Sigillariastammen, Calamietenboomvarens en mossen. Vieren zeventig bossen verzezen in

het Carboontijdperk en zonken stuk voor stuk weg in de slappe bodem, werden overspoeld door de zee of werden door lager steenpuin verbrijzeld en zonken weg. Van enkele bossen zijn maar kleine laagjes kool in het profiel aan te tonen. In Waterschei zijn toch altijd nog dertig lagen van aanzienlijke formatie. Heftige erupties bewogen in latere tijden de aardkorst met als gevolg uitbarstingen. Verticale bewegingen gaven de koollagen hun welbekende schuine laagheid.

Ondanks de heftige verschuiven maken de koollagen het ons mogelijk een voorstelling te maken van de flora en fauna uit lang vervlogen tijden.

Later verschenen die voorwereldlijke dieren, soms 20 meter lang. Dieren van 9 m. lang en 4 m. hoog; de Iguanodons zijn in 1878 gevonden bij werkzaamheden in de kolenmijnen te Bernissart provincie Henegouwen) en 18 van deze skeletten zijn volledig als geraamte opgesteld in een museum te Brussel.

In gedachten verdiept liepen we door een lange corridor naar de schacht met daarboven een reuzerad. Er zat wel avontuur in onze trip. Belgeluiden als van een stadstram lonken feestelijk dichtbij en direkt daarop suisten de liftkooien circa 1,5 minuut naar beneden; onze kooi tot 830 meter, toen 10 meter omhoog en nu stonden we in de ingewanden der aarde; het doel van onze reis.

Groepsgewijs liepen we naar de trein. Wij hadden geen lunchpakket meegenomen, doch de ademtocht, de lucht, het wenlijke levenselment werd ons rijkelijk nageblaazen.

In het knusse treintje verkneukelden de kleinsten onder ons zich over de groten, waarvan de helmen tegen het panster van de personenwagens botsten. Ieder luisterde naar het geraas van de hobbende trein (de rit naar Asch duurde 25 minuten) en had zo z'n

eigen gedachten. En waarlijk voor deze hotsende en botsende rit zou je op de kermis minstens een rijksdaalder moeten neerleggen.

De temperatuur was gestegen en na het uistappen werden onze kieren aan de spijker gehangen. Door een luchtsluit liepen we op een steenpad (helling 8 graden) onder de deskundige voorlichting van Dhr. Dehem en hoofdopzichter naar een winplaats van vetkolen.

De temperatuur ter plaatse 27 à 28° verwekte zweedruppeltjes die als een zilverig kwikballetje door de lichtbundel van onze mijnlamp op de stoffige bodem vielen of een donkere vlek maakten op onze nú nog zo properse halsdoek of boezeroentje.

En toen . . . . . dwwarrelde zo'n 50 paar vet-schoenen zoveel heerlijke stofwolkjes op onze transpirerende handen en gezicht en onze gedachten verzuchtten: „Heer indien het enigszins mogelijk is laat het dan niet erger worden.“

En ná deze kleine speldenprik van dit mijngangetje, vakkundig gebouwd en gestut, zelfs op een manier dat het eventueel mijngas kon vastleggen, zagen we een dagbouw, 150 m. lang; het kolenfront, één schitterende glans.

In deze wandelende werkplaats, de leiding vertelde dat ze 27 ondergrondshadren hadden, zagen wij de kolenschaaf en kostbare ijzerstutten, ter plaatse al gauw voor een waarde van ruim één miljoen gulden.

Wij zijn onder de indruk geraakt van de getallen en cijfers toen we op handen en voeten voortkropen over steenslag, brokken steenkool gereedschap en kettingen. Tijdens een bedevaart kan men niet meer verstervingen opbrengen.

Door de Directeur der Studiën, dhr. Dehem wordt hier dagelijks een werk gepland en opgebouwd voor een deel van de 3200 mijnwerkers met afbraak hamers en de mechanische schaaft.

De laatste, de schaaft lag daar volgens ons als een dood mechanisme doch de opzichters vertelden met trots, dat dit de modernste machine in de kolenslag was, als de mens haar de kracht verschaft. Dan sidderde deze kolos en drukte en trok zich over 150 meter tot vlak voor het kolenfront, vrat de onderste laag daarvan weg, terwijl de pijlers achter de voortschrijdende schaaft wandelden. Dit gigantische werktuig werkte niet op die vrije zondag doch het verhaal over haar overtuigde ons dat bij de direktie intelligentie; bij de kompels prestatie moest zijn. En dat beide iets gemeen moesten hebben n.l. enthousiasme.

Daarna gingen we terug naar "de gehangenen", onze kielen. De overkapping van de trein werd nog even schoolbord. Toen we zo'n erge dorst hadden vertelden krijtlijnen ons, dat we ons onder een bekend restaurant in Asch bevonden. Cijfers vertelden ons, dat seconden geld betekenen voor dit dynamische bedrijf. Per etmaal moeten zo'n 2000 koolputters door de mijnschacht op de etagelifts vervoerd worden. Daar komt nog bij 5000 ton vetkolen, 3000 ton bruikbare kolen en 2000 ton stenen; dit zijn 10.000 gevulde kolenwagens maar die moeten ook telkens retour dat maakt 20.000!!!

Komende uit de duisternis, onder de water, de pers- en afzuigleidingen door, werden in het daglicht op de losplats bij de schacht foto's gemaakt en die zullen, hoe kan het anders . . . "Zwart.wit" zijn.

Geachte Gidsen! In de lift hadden we last van oorsuizingen; die slikten we weg, maar Uw woorden gaan heus niet 't ene oor in, 't andere uit.

Ons was het een genoegen dit te mogen zien. Uw aangeboden "VISA" gelijk drie sigaren in een kistje waren dra met z'n tweeën, temeer daar de bediende hoffelijk wees op een daartoe brandende mijnlamp. Uw opschrift "Ne peut etre vendu" had voor ons niet geschreven behoeven te worden. De tweede werd verast tijdens het vragenstellen en de rook werd verkoeld door Uw frisse drank. De derde zal een souvenir blijven of een cadeau zijn aan onze grote zoon.

Directeur Dehem beantwoordde de vragenstellers. Een paar De uitleg was dus meer dan voldoende geweest. Aan de heer Dehem speurde men dat het bedrijf hem in het wezen zit en z'n trots maakte mogelijk zijn gezicht zwarter dan het onze.

Op verzoek van onze voorzitter, ir. Frings, die afwezig was wijl momenteel geen mijnwerkersshoemen hem pasten, trad de heer van Liempt in zijn schoenen en dankte namens „Amicitia" op een wijze, die en Direktie en Hoofdopzichters zichtbaar goed deden.

P.S.

Amicitianen die deze trip niet meemaakten het is niet mogelijk nog ooit terug te zien wat wij hebben gezien, want morgen, overmorgen zeker en dan in de nacht, worden de nauwelijks getemde natuurkrachten in die pijlers van 150 meter weer losgelaten. De zwaartekracht zal wraak nemen en het gesteente met donderend geraas omlaag doen storten. De pijlers wandelen weer achter de voortschrijdende kolenschaaf en die vreet al weer aan het kolenmassief er naast en de mijnwerker ziet opnieuw een massief, nooit eerder door een mensenoog gezien.

Mannen! "Gluck auf!"

QUERCUS.

DE VOETGANGER - EEN GRAAG GEZIENE VERKEERS-DEELNEMER

Niet iedereen zal het met ons eens zijn dat de voetganger een graag geziene verkeersdeelnemer is. Toch is het zo: in de meest letterlijke zin van het woord is de voetganger graag gezien door elke weggebruiker. In die zin namelijk, dat elke weggebruiker de voetganger, die in het donker over 's Heren wegen wandelt, graag ziet - en liever niet door wordt verrast.

Om gezien te worden kwam de voetganger gebruik maken van een complete kerstboomverlichting; succes is dan wel verzekerd, maar het lijkt ons een beetje omslachtig. Beter is: lichte kleding dragen; liever een lichtgekleurde regenjas, dan een donkere wintermantel, want lichtgekleurde stoffen reflecteren het schijnsel uit koplampen (eventueel aanwezige straatlantaarns) beter dan donkergekleurde.

Reflecterende strips of ander materiaal voldoet nog beter, in het bijzonder op onverlichte buitenwegen. Het Verbond voor Veilig Verkeer stelt tegen kostprijs voor voetgangers een zgn. reflectorklem ter beschikking, welke bestaat uit een opvallende gele reflector gemonteerd in een verende klem van plastic. Deze kan men aan jaspand of broekspijp klemmen, zonder dat de kleding wordt beschadigd. Een reflectorklem kan men bestellen bij het Verbond voor Veilig Verkeer, Servetstraat 5 te Utrecht, en wel per briefkaart met aan de voorzijde drie postzegels van twaalf cent extra voor onkosten. Op de briefkaart vermelde men "reflectorklem".

door Quercus

De ongehuwde werklieden der fabriek kunnen in het hotel (tevens cantine) een onderkomen vinden. Dit is ook de enige gelegenheid in "Dorplein" waar sterke en andere dranken verkrijgbaar zijn. De inwonende werkman betaalt per dag van f 0,62,5 tot f 1,00 kostgeld waarvoor hem daags 2 maal warm en 2 maal koud voedsel wordt verstrekt. Voorts logies en was (een maal per week geheel schone arbeidskieren en ondergoed).

In het gebouw bevinden zich mede de zieken- en operatiekamer, een bakkerij, wasserij, mandenvlechterij en een winkel. Bovendien zijn twee kamers gereserveerd voor de geneesheren, die op de fabriek spreekuur houden voor de arbeiders. Aan het hoofd van het beheer der cantine, die tevens concert- en toneelzaal is staat een waard; voor de werkzaamheden in het hotel en voor het geheel huishoudelijke deel der inrichting zorgt een nonnenorde. Van de op zich genomen taak kwijten deze zusters zich uitstekend; alle kamers en lokalen zien er net en zindelijk uit, terwijl de veelal zeer ruwe arbeiders zich onder hunne leiding geleidelijk aan orde en regelmaat gaan gewennen. In 1912 is in het dorp een schoolgebouw gesticht. Bovendien doen enige lokalen van het "hotel" dienst voor bewaarschool.

Door parkaanleg en beplanting is getracht het wonen in het afgelegen "Dorplein" te veraangename. Een smal spoor voor steenkolenaanvoer verbindt de fabriek met

het spoorwegstation. Aan de trein worden twee van zitplaatsen voorzien wagens gemaakt, van welk vervoermiddel alle bewoners kosteloos gebruik mogen maken.

Slechts een klein gedeelte der arbeiders woont in het fabrieksdorp; de meesten wonen in de omgeving van de fabriek of in het dorp Budel.

Als schrijver dezes op dit Staatsartikel zou inhaken, zou hij nu zeer vele privilegie's, vooral tegevoetkomsten in nature van directiezijde op kunnen sommen.

Een voordeel willen wij u niet onthouden.

In 1895 was de winter streng. De directie der zinkfabrieken stond vanaf 16 februari toe, dat de arbeiders hun provisie steenkolen (volgens inkooprij) van de fabriek mochten afdalen.

De verplichte winkelnering (een verderfelijks systeem van de jaren 1900 en daarvoor) kreeg hier geen voet aan de grond.

Niet dat wij dat menen en zeggen - doch de bevoorrechtiging van de arbeiders in deze contrefalt op. In het Maaseyker Weekblad een toen ter tijd hier veel gelezen krant - lezen we herhaaldelijk lofuitingen.

In het Centraal Verslag der Arbeidsinspectie in het Koninkrijk der Nederlanden over 1912 - uitgegeven door het Departement van Landbouw, Nijverheid en Handel met een voorwoord van de Directeur-Generaal van de Arbeid H. A. van Ysselstein gedrukt ter Algemeene Landsdrukkerij (1913).

Onder het hoofd: I de Fabrieksdorpen wordt als eerste voorbeeld genoemd het complex van woningen rondom de Turfstrooiselfabriek der van de Griens Landexploitatie (gemeente Horst) en wij citeren nu van af biadzijde 398 van boven genoemd de uitgave:

"Het tweede dorp is het z.g. Dorplein gelegen in de gemeente Budel op drie kwartier afstand van het station van die naam Midden in de heide zijn daar de zinkfabrieken verrezen van de Société Anonyme des Zincs de la Campine. Westelijk van dit groot industrieel bedrijf, door de meestal heersende westwinden gevrijwaard tegen de schadelijke en hinderlijke dampen van de fabriek ligt het dorpje naar de directieuren "Dorplein" genaamd.

In de raadsvergadering van 5 sept. 1893 is vastgesteld dat de zinkfabriek met bijbehorende gebouwen voortaan de naam zal dragen van "DORPLEIN" en zulks tot een blijvende herinnering aan de Heer Dor onder wiens directie de aanleg begonnen en het werk voortgezet is.

In 1895 begonnen zijn succes. siveeljk een 40 tal arbeiderswoningen gebouwd. Het eerste type is nog betrekkelijk klein; elk huis is bestemd voor twee gezinnen. Het is vrijliggend en omgeven door een tuin. Het tweede type in 1898 gebouwd is ruimer en flinker wat inrichting betreft en bergt eveneens twee gezinnen. De laatste 10 huizen elk voor 4 gezinnen bestemd, zijn zeer ruim en groot en dateren van 1907. (Voor dit laatste woningtype zo mede voor de gehele situatie van het dorp wordt naar de tekening verwezen). Alle huizen zijn aangesloten op de waterleiding van de fabriek. Bij de eerste twee typen heeft elk huis nog slechts één kraan voor beide inwonende gezinnen. De huurprijs der woningen varieert van f. 0,50 tot f. 0,75 per week.

Onze school anno 1962

"Wil men „bij" blijven, dan moet men met zijn tijd meegaan". zo hoort men vaak zeggen. Als men zo spreekt dan betreft het meestal een zaak, een fabriek...!! Evenzeer is dit echter waar voor het onderwijs. De school heeft de zorg dat het onderwijs de ontwikkelingen in de maatschappij bijkent. Doet men dit niet, zo zal men spoedig met zijn school niet meer in "dit" leven staan, maar zal de school aan dit leven „vreemd" zijn... dus een levensvreemde school zijn. Een ander woord hierover is ook wel: Conservatief.

Hiermede bedoelt men dan, dat men té lang hangt aan datgene wat men heeft, dit té lang wil behouden en zelfs zo ver gaat, dit als het enigzalmakende wil beschouwen. Evenzeer als de maatschappij aan een voortdurende verandering onderhevig is, zo is dit ook de school. Gaat men niet mee met de stromingen die er zijn, dan moet men zich niet verwonderen als men voor de school, de woorden levensvreemd conservatief... ja zelfs ouderwets, gebruikt.

De laatste twintig jaren heeft de psychologie een hele verandering ondergaan en daarvoor juist een hele andere methodiek en aanpak van de leerlingen der scholen. De moderne reken-taal, aardrijkskunde en geschiedenisboeken zijn heel anders dan vroeger!!

Werden vroeger gymnastiek zingen en tekenen verwaarloosd, nu komen ze als vakken met vormen de waarde aan hun trekken.

Moest men vroeger de gehele catechismus van buiten kennen, nu gaat men meer uit naar de godsdienstige vorming van het kind. Men moet trachten belevenis bij te brengen en minder intellectualisme.

Vroeger stapte men via de school in de werkgemeenschap, nu doet men aan school en beroepskeuze. Men tracht de juiste man op de juiste plaats te zetten. Men doet veel meer aan beroepsvoorlichting.

Meer contact met de ouders tracht men te verwezenlijken; meer inzicht tracht men bij te brengen, dat op de eerste plaats de ouders 'n nauwere binding moeten krijgen met de school. Oudercomité's worden opgericht. De kunstzinnige vorming via de school wordt meer en meer behartigd: Culturele behartiging van de schooljeugd! Kunstenaars worden door de deuren van onze school binnengelaten. Tentoonstellingen worden op de scholen georganiseerd; 't bezoeken aan musea wordt aangemoedigd.

Het schoolzwemmen wordt ingepast in de rooster van het onderwijs.

Bezoeken aan fabrieken en winkels worden georganiseerd. Als men het over herfst heeft, gaat men de natuur in... de herfst bestudeert men niet uit een boekje!

Het woord school heeft een andere inhoud gekregen. De school is een instituut waar gevormd en geleerd wordt, harmonisch gevormd, opdat het kind met de verstandelijke vermogens die het heeft gekregen het zover mogelijk brengen.

De psycholoog, de maatschappelijke werksater, de schoolarts, de longopediste treedt binnen, en zij zullen de onderwijzers helpen waar nodig is om er zo gunstig mogelijke leerprestatie te doen ontstaan.

Samen hebben zij 'n verantwoordelijke taak op de school. Iedere onderwijzer heeft 'n individuele verantwoordelijkheid voor ieder kind afzonderlijk en 'n collectieve verantwoordelijkheid voor het goed functioneren van zijn school.

En dit alles... rond onze nieuwe school!!

A. J. C. B.

Zink, en hoe het gemaakt wordt

Er komt nog een andere vorm van zinkerts voor, galmei genaamd, bestaande uit een zinkcarbonatische verbinding, doch dit neemt steeds meer in betekenis af, vergeleken bij het aandeel van de blende op de grondstoffenmarkt.

Voor de ontwikkeling van de flottatietechniek is de belangrjkheid van zinkblende sterk toegenomen. De moderne flottatie-inrichting maakt het mogelijk vele ertsvoorkomens, welke vroeger wegens hun relatief arm zijn aan de verschillen de minerale componenten niet of slechts in beperkte mate winbaar waren, op rendabele wijze te exploiteren, daar men op grond van de verfijnde wastechiek en de behandeling met bepaalde chemicaliën de in het erts voorkomende metaalverbindingen van elkaar kan scheiden en concentreren in voor de ertsverwerkende industrie bruikbare vorm, i.c. zinkconcentraten.

Ook zinkassen en -residuen vormen voor de zinkindustrie een grondstoffenbron, zij het in veel mindere mate, en voornamelijk toegepast in de vorm van toevoeging aan ertsmateriaal.

Nu zijn de zinkconcentraten, zoals deze door de mijn als een fijn verdeelde poedermassa worden afgeleverd, niet direct voor de verwerking in de zinkovens geschikt. Daarvoor moet in de allereerste plaats de chemische verbinding, waaruit het zinkerts bestaat, worden omgezet in een zinkoxydever-

binding volgens de formule $2 \text{ZnS} + 3 \text{O}_2 = 2 \text{ZnO} + 2 \text{SO}_2$, een chemische reactie, waarbij warmte vrijkomt.

Dit vindt plaats tijdens het roostproces, gewoonlijk in een tweetal etappes, een voorroosting en een naroosting. Bij de voorroosting wordt een zeer groot gedeelte van de zwavel verbrand en blijven slechts een paar procenten van dit element achter. Tijdens het naroostingsproces wordt dit voorge-rooste erts in een bepaalde verhouding vermengd met ruw erts, welk mengsel door middel van gelijktijdig uitgevoerde processen van afroosting en sintering gereed wordt gemaakt voor toepassing als grondstof in de zinkoven.

Deze laatste bereiding geschiedt op de Dwight-Lloyd sinterband, die dan ook een tweeledige functie heeft, het uitdrijven van de laatst aanwezige zwavel en het geven van een korrelstructuur aan het zink uit de zinkconcentraten vormende ruwe zinkoxyde.

Zou het afgerooste zinkerts zonder meer in poedervorm in de zinkovens worden gebruikt, dan zou ten gevolge van het vast aaneensluiten der poederdeeltjes het circuleren van de gasdeeltjes, die bij het reductieproces moeten worden verplaatst, ernstig worden bemoeilijkt, waardoor het reductieproces in zichzelf zou verstikken.

Het uitdrijven van de laatste delen zwavel is eveneens van groot

belang, aangezien in de zinkovens onder invloed van de sterke verhitting elk zwaveldeeltje een deeltje zink aan zich gaat binden in de vorm van een niet meer te scheiden sulfaatverbinding, die in de slakken verloren gaat en daardoor het rendement van de oven doet teruglopen.

Gewoonlijk worden bij de roosting vrijkomende SO_2 -gassen na zuivering omgezet tot zwavelzuur en bij de meeste zinkindustrieën komen dan ook zwavelzuurfabrieken voor, die veelal op basis van het contactproces geconcentreerd zwavelzuur maken, welk produkt wederom het uitgangspunt voor werkzaamheid op chemisch gebied kan zijn.

Nu moeten de door de zinkovens ontvangen ertsen, die na de roosting derhalve hoofdzakelijk uit ruwe zinkoxyde bestaan, verder tot zink worden verwerkt.

Dit geschiedt door middel van een verdampingsreductieproces.

Bij verwarming van de ZnO -verbindingen tot temperaturen tussen de 1100° en 1300°C gaat het zinkoxyde over in dampvorm en indien nu deze verdamping wordt uitgevoerd onder aanwezigheid van koolstof als reductiemiddel ontstaat onder de vorming van een CO -gas een zinkdamp volgens de formule $\text{ZnO} + \text{C} = \text{Zn} + \text{CO}$.

(Wordt vervolgd)